

emcdda.europa.eu

ZIŅOJUMS

**Wolfgang Götz, Direktors
Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs**

Sakarā ar

*2007. gada ziņojuma par situāciju narkomānijas jomā Eiropā iesniegšanu
Publicēšana aizliegta līdz 2007. gada 22. novembrim, plkst. 10:00 pēc Viduseiropas laika*

Šajā Gada ziņojumā par situāciju narkomānijas jomā Eiropā ir aplūkoti divi svarīgākie jautājumi. Pirmkārt, ko mēs pašlaik zinām par narkotiku lietošanu Eiropā? Un, otrkārt, ko mēs esam iemācījušies par efektīvu reaģēšanu uz narkotiku lietošanas radītajām problēmām?

Šie jautājumi ir svarīgi, jo, neatkarīgi no politiskās pārliecības un ideoloģiskiem apsvērumiem, politikas veidotāji visā Eiropā ir atzinuši, ka virzība uz priekšu ir iespējama tikai pēc pierādījumu izpēti — tie ir fakti, kas raksturo gan problēmas apjomu un būtību, gan dažādu pieeju un risinājumu izmaksas un priekšrocības. Saistībā ar šo atziņu ziņojumā ir atspoguļota arī Eiropas apņemšanās politikas izstrādē piemērot līdzsvarotu un uz pierādījumiem balstītu nostāju un paliekošus pūliņus, nevis paļaušanos uz risinājumiem, kas sola īslaicīgus panākumus.

Narkotiku lietošana vēl arvien ir nopietna Eiropas sabiedrības veselības un sociālās politikas, kā arī tiesībsargājošo iestāžu problēma, un nemaz nav grūti atrast tādas narkotiku problēmas jomas, kuras izraisa īpašas bažas. Neraugoties uz to, ir svarīgi atzīt sasniegumus tur, kur tie ir panākti, un parādīt jomas, kurās saprātīgi veikti ieguldījumi ir atmaksājušies.

Šis gada ziņojums liecina, ka vairākās svarīgās jomās ir vērojama narkotiku lietošanas stabilizācija, lai arī šis līmenis vēsturiski joprojām ir augsts. Dažās jomās ir pat vērojamas pazīmes, kas ļauj raudzīties nākotnē ar piesardzīgu optimismu — piemēram, relatīvi zemais heroīna un kaņepju lietošanas līmenis un lielākoties zemais HIV pārnesšanas līmenis narkotiku injicētāju vidū. Ievērojami ir pieaudzis arī valstu ieguldījums profilakses, ārstniecības un kaitējuma mazināšanas pasākumos, un tās pievērš lielāku uzmanību un uzlabo sadarbību uz narkotiku piegādes samazināšanu vērstos pasākumos, piemēram, tirdzniecības apkarošanā. Pateicoties gan ES, gan tās dalībvalstu stratēģijām un rīcības plāniem narkotiku jomā, kā arī to ietvaros izstrādātajiem konkrētajiem pasākumiem, Eiropa un dalībvalstis tagad ir labāk apbruņotas, lai spētu risināt narkotiku problēmas, nekā pirms desmit gadiem.

Vēl viens pozitīvs sasniegums ir tas, ka Eiropa uzņemas arvien svarīgāku lomu atbalsta sniegšanā globālos pasākumos, kuru mērķis ir samazināt narkotiku problēmas. Eiropas Komisija nesen ir veikusi revīziju, kuras rezultāti liecina, ka Eiropas Kopienas pašreizējais finansiālais ieguldījums trešo valstu pieprasījuma un piedāvājuma samazināšanas pasākumos ir vismaz 750 miljoni eiro. Turklāt ES pašlaik ir lielākais starptautiskais finanšu donors, kas atbalsta ANO Narkotiku un noziedzības apkarošanas biroja (UNODC) darbu.

Progresu novērtējumam tieši pašlaik ir īpaši svarīga nozīme, jo šajā jomā panākto drīzumā gatavojamies novērtēt gan Eiropas, gan starptautiskā mērogā. Eiropas Komisija 2008. gadā ar EMCDDA atbalstu sāks pašreizējā Eiropas narkotiku rīcības plāna (2005–2008) ietekmes novērtējumu, bet ANO Narkotiku komisija (CND) novērtēs panākumus, kas gūti, tuvinot 1998. gada ANO Ģenerālās asamblejas ārkārtas sesijā (UNGASS) par narkotikām izvirzītos mērķus. Ieguldījumu UNGASS veiktajā analīzes procesā sniegs arī EMCDDA, gādājot par izvērstāku Eiropas situācijas novērtējumu.

Ar gandarījumu varam konstatēt, ka pasaules kontekstā daudzās jomās narkomānijas situācija Eiropā šķiet samērā pozitīva. Vērtīgu priekšstatu par Eiropas narkomānijas problēmas relatīvo lielumu var iegūt, salīdzinot stāvokli Eiropā ar narkomānijas situāciju Austrālijā, Kanādā un ASV. Visās šajās valstīs ir pieejami vispusīgi un droši dati par narkotikām. Aplēstie kaņepju lietošanas rādītāji ES kopumā, piemēram, ir ievērojami zemāki nekā šajās trijās valstīs. Arī metamfetamīna lietošanas līmenis Eiropā ir lielākā mērā ierobežots pretstatā pārējām pasaules valstīm, kuras pēdējo gadu laikā ir piedzīvojušas šīs narkotikas lietošanas pieaugumu.

Narkotiku problēmas un to izplatības līmenis dažādās Eiropas valstīs joprojām ievērojami atšķiras, tāpat kā dalībvalstu izvēlēto risinājumu klāsts un veidi. Tomēr vispārīgos fundamentālos jautājumos saskaņa aizvien uzlabojas: mēs esam vienisprātis, ka narkotiku politikai vajadzētu būt līdzsvarotai, visaptverošai un uz pierādījumiem balstītai un ka profilakses, ārstniecības un sociālās rehabilitācijas pasākumiem ir svarīga loma.

Arī kaitējuma mazināšanas koncepcija, kas kādreiz ir raisījusi ne vienu vien diskusiju, aizvien lielākā mērā tiek iekļauta Eiropas visaptverošu pieprasījuma mazināšanas pasākumu paketē. Eiropas Komisijas 2007.gada ziņojumā par 2003.gada „Padomes ieteikuma par narkotiku atkarības radītā veselības kaitējuma novēršanu un samazināšanu” ⁽¹⁾ ir atzīts, ka šim ieteikumam ir bijusi svarīga loma, rosinot dalībvalstis izstrādāt un paplašināt kaitējuma mazināšanas pasākumus. Pašlaik praktiski visās ES dalībvalstīs pastāv opioīdu aizvietošajterapijas, un jaunākie dati liecina, ka Eiropā ir sniegti 585 000 aizvietošajterapijas pakalpojumi. Tiek izstrādāti arī pakalpojumi saistībā ar citiem narkotiku lietošanas veidiem, un mēs varam ziņot par jauniem un novatoriskiem risinājumiem kaņepju un kokaīna problēmu sakarā.

Runājot par dažādiem pieprasījuma mazināšanas pasākumiem, diskusiju dalībnieki pievērš arvien lielāku uzmanību jautājumam par tādu iejaukšanās pasākumu apzināšanu, kuru efektivitāti pamato pierādīti fakti. Šādu faktu efektivitātes pierādījumu novērtējuma un kvalitātes kontroles standartu noteikšanas kompleksitāte ir aplūkota šajā *Gada ziņojumā*, taču neviens iejaukšanās pasākums nevar dot cerētos rezultātus, ja tas tiek piemērots nepareizi. Tieši šī iemesla dēļ mums ir nepieciešams apzināt un izplatīt labas prakses piemērus, un šis aspekts ir īpaši uzsvērts EMCDDA pārstrādātajā regulā, kas stājas spēkā 2007.gada janvārī.

Mēs, kā uzraudzības aģentūra, nodarbojamies ar faktiem un skaitļiem, un mūsu uzdevums ir ievērot zinātnisku precizitāti un objektivitāti. Tomēr, labi saprotot, ka šajā darbā nevar iztikt bez zinātniskas precizitātes, mēs tikpat labi zinām, ka aiz ziņojumos nosauktajiem skaitļiem ir reāli cilvēki, kuru dzīvi narkotikas ir iespaidojušas un dažkārt neatgriezeniski izpostījušas. Aiz ārstniecības pieprasījumu, ar narkotiku lietošanu saistīto nāves gadījumu un noziedzības sausas statistikas saskatām sērojošas ģimenes, zaudētas iespējas un bērnus, kuriem nākas uzaugt nedrošā vidē. Ja gribam efektīvi risināt narkotiku problēmas, nevaram ļauties emociju varai, analizējot šos skaitļus, tomēr ne uz mirkli nedrīkstam aizmirst, kas aiz tiem slēpjas.

Piezīmes:

(¹) http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/drug/drug_rec_en.htm#1

Informācija par visiem *Gada ziņojuma* produktiem, preses paziņojumiem, pakalpojumiem un pasākumiem un saites uz tiem būs pieejamas, sākot no 22.11.2007 10H00 CET, pēc adreses: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2007/annualreport.cfm>